

Přehled hlavních změn navrženého zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech[#]

Viktor Hodek^{*}

Úvod

Především bych rád poděkoval za možnost představit v časopise OCEŇOVÁNÍ hlavní změny, které přináší návrh nového zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.¹² Dopředu se však omlouvám, že můj pohled bude z podstaty mé profese především pohledem právním, nerozlišujícím znalce na kapitálově silné či na znalce se zahraničním zázemím (nadnárodní poradenské řetězce), jak je naznačeno v článku Ing. Tomáše Buuse, Ph.D., uveřejněném v OCEŇOVÁNÍ 3/2018³, což ostatně ani návrh sám, podle mého názoru, nečiní ani činit nemůže. I tak věřím, že přinese čtenářům užitečné úvodní informace, přičemž po předpokládaném definitivním schválení zákona si dovolím v některém z příštích čísel tohoto časopisu, přinést informace další, reagující na konečné znění textu zákona, případně na některé pohledy a připomínky zmíněné ve výše uvedeném článku.

Současnost

V současné době upravuje problematiku znalectví zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí vyhláška.⁴ Přestože se jedná o zákon účinný a aplikovaný již více než půl století, byl dosud novelizován pouze čtyřikrát. Většinou je vysoký počet novelizací hodnocen negativně, v případě tohoto zákona je rozsáhlejší novelou pouze ta z roku 2011, která zakotvila například úpravu správních deliktů, pravidla pozastavení a zániku práva vykonávat znaleckou činnost, dále rozvedla povinnost mlčenlivosti apod. Přes snahu zákonodárce přiblížit zákon nové ekonomické situaci, nezbylo nakonec ministerstvu spravedlnosti nic jiného, než zpracovat a předložit návrh zákona zcela nového.

Otázky znalectví, resp. znaleckých posudků dále upravují rovněž jednotlivé procesní předpisy jako je občanský soudní řád⁵, trestní řád⁶, správní řád⁷, správní řád soudní⁸ či daňový

[#] Publikovaný článek vyjadřuje osobní názory autora.

^{*} JUDr. Viktor Hodek – vrchní ministerský rada Ministerstva spravedlnosti ČR, tajemník poradních sborů pro znalecké otázky odboru insolvenčního a soudních znalců.

¹ Sněmovní tisk č. 72/0 Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>

² Text tohoto článku již vychází z pozměňovacích návrhů přijatých ve třetím čtení Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR

³ Buus T.: K vybraným otázkám novelizace regulace činnosti znalců, OCEŇOVÁNÍ 3/2018, str. 3 - 14

⁴ Vyhl. č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících (pozn.: novelizována rovněž čtyřikrát)

⁵ § 127 a § 127a zák. č. 99/1963 Sb.

⁶ § 105 a násl. zák. č. 141/1961 Sb.

⁷ § 56 zák. č. 500/2004 Sb.

⁸ Zák. č. 150/2002 Sb.

řád⁹. Zde naopak v minulosti došlo k jedné velmi podstatné změně, a to umožnění stranám předložit svůj (oponentní) znalecký posudek (samozřejmě za splnění stanovených podmínek, především připojení tzv. doložky trestnosti).

Obecné změny, které přináší navržený zákon

Již při pohledu na samotný název návrhu zákona si každý uvědomí, že nová úprava by se měla týkat toliko znalectví. Tlumočnické a překladatelské činnosti se navrhuje vyčlenit do samostatného zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.¹⁰ Důvodem je skutečnost, že právní úprava činnosti soudních tlumočníků a překladatelů zdaleka nepotřebuje natolik detailní řešení, jako je tomu v případě znalců. V této souvislosti nelze opomenout ani klasický změnový zákon doprovázející obě výše uvedené předlohy.¹¹

Důvodem předložení nového zákona, jak již bylo shora naznačeno, je skutečnost, že současný zákon pochází z úplně jiné ekonomické reality a neodráží to, že v současné době se staly hlavními zadavateli znaleckých posudků soukromé subjekty, což platí především o oboru oceňování. Cílem zákona je zkvalitnit výkon znalecké činnosti a to i s ohledem na technologický rozvoj a vývoj celé společnosti.

Nové členění – znalec, znalecká kancelář, znalecký ústav

Návrh mění současně rozdělení znalců na znalce – fyzické osoby a znalecké ústavy vedené ve dvou oddílech. Nově by výkon znalecké činnosti byli oprávněni vykonávat znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Zákon samozřejmě pro jednotlivé kategorie znalců stanovuje vlastní podmínky, jak je ostatně obvyklé i v jiných právních úpravách, nedomnívám se tudíž, že by zákon upravoval podmínky nerovně či nestandardně. Je však pravdou, že právě ustanovení o podmínkách pro výkon znalecké činnosti bylo předmětem několika pozměňovacích návrhů, o kterých v konečném důsledku rozhodl či rozhodne zákonodárce.

Nárok na jmenování

Právně nejviditelnější změnou je nárok žadatele na zápis do seznamu znalců (samozřejmě po splnění veškerých zákonných podmínek). Návrh v tomto bodě vychází z práva Evropské unie.

Upouští se tak od uvážení jednotlivých krajských soudů či ministerstva o tom, zda osobu zapsat do seznamu znalců či nikoliv. Právní úprava by měla vést ke zvýšení právní jistoty, transparentnosti a legitimního očekávání žadatelů o zápis do seznamu znalců.

Povinnost složit vstupní zkoušku, která se bude sestávat z obecné a zvláštní části

Podmínkou odborné způsobilosti znalce bude mimo jiné složení vstupní zkoušky. Ta se u znalce bude skládat z obecné části, kterou se ověří zejména znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, v nichž se znalecká činnost vykonává,

---

⁹ § 95 zák. č. 280/2009 Sb.

¹⁰ Sněmovní tisk č. 73/0 Vládní návrh o soudních tlumočnících a soudních překladatelích <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=73>

¹¹ Sněmovní tisk č. 74/0 Vl. n. z. o změně zák. v souv. s přij. z. o znalcích a soud. tlum <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=74&CT1=0>

a náležitostí znaleckého posudku, a zvláštní části, kterou se ověří zejména schopnost vypracovat znalecký posudek a znalosti z oboru a odvětví, s přihlédnutím ke specializaci, pokud byla zvolena.

Centralizace dohledu

Na základě pozměňovacího návrhu se nově se počítá s výlučnou pravomocí ministerstva spravedlnosti při správě znalectví. Snahou je odbřemenit krajským soudům, respektive jejich předsedům (místopředsedům), od činnosti, která z povahy věci není, v tom úzkém slova smyslu, státní správou soudnictví¹² a současně sjednotit ne vždy jednotné postupy a přístupy jednotlivých soudů za účelem zvýšení předvídatelnosti rozhodnutí pro samotné znalce. Navíc je absurdní situací, kdy znalec žádá a je zapsán do seznamu znalců u jednoho krajského soudu a současně pak působí v rámci celé České republiky. Nová úprava zároveň zamezí možnosti neúspěšných žadatelů pokusit se o zápis do seznamu znalců v jiném kraji.

Zvýšení odměn

Návrh zákona, resp. prováděcí vyhlášky předpokládá zvýšení hodinových sazeb na 300 Kč až 550 Kč ze současných 100 Kč až 300 Kč. Znaleckému ústavu se navrhuje odměna ve výši 500 Kč až 750 Kč. Přesná výše odměn, resp. případné další zvýšení odměn, je dosud předmětem dalších jednání.

Povinnost pojištění odpovědnosti

Současný zákon znalcům sice neukládá povinnost uzavřít povinné pojištění odpovědnosti, přesto řada znalců toto pojištění má již dnes. V budoucnu znalec bude muset být pojištěn pro případ povinnosti nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti po celou dobu výkonu znalecké činnosti tak, aby výše limitu pojistného plnění byla úměrná možným újmám, které lze v rozumné míře předpokládat. Osoby vykonávající znaleckou činnost jednorázově, povinnost pojištění nebudou mít stanovenou. Znalec bude ve stanovených intervalech povinen předložit ministerstvu spravedlnosti doklad o uzavřeném pojištění. Podrobnosti stanoví prováděcí vyhláška.

K úpravě povinného pojištění lze dodat, že se jedná o standardní úpravu odpovědnostního pojištění obdobných profesí, které slouží nejen k ochraně poškozeného (zde především zadavatele), ale i pojištěného (zde znalce).

Obecně uznávané standardy a postupy

Navrhuje se zakotvit širší možnost přezkoumávání a kontroly znaleckých posudků. Podaný znalecký posudek bude muset být úplný, pravdivý a přezkoumatelný. Znalecký posudek bude muset být kromě odůvodněných případů zpracován v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. Schválený pozměňovací návrh poslance Jakuba Michálka upřesňuje, že v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy obsahuje závěr posudku jednoznačné odpovědi na položené otázky; pokud

---

¹² *Kněžínek J.*: Zpravodajství z 28. Shromáždění delegátů Soudcovské unie České republiky v Táboře, Soudce č. 11/2018, str. 15

podklady nebo metoda neumožňují znalci vyslovit jednoznačný závěr, uvede skutečnosti snižující přesnost závěru.

Co naopak zákon obsahovat nebude, resp. bylo ve třetím čtení pozměněno oproti znění předloženému ministerstvem spravedlnosti

- zrušen zamýšlený pravidelný zpětný přezkum znaleckých posudků;
- výše smluvních odměn nebude uváděna v evidenci znaleckých posudků, přičemž zákon rovněž nebude upravovat povinnost ministerstva spravedlnosti přezkoumávat tyto smluvní odměny¹³;
- zákonodárce rovněž nezasáhl do práva stran předkládat vlastní (oponentní) znalecké posudky, přičemž tyto budou nadále, po splnění zákonných náležitostí, pokládány za důkaz znalecký, nikoliv listinný. Ministerstvo spravedlnosti původně navrhovalo ponechat tuto možnost pouze v případě, že s předložením tohoto znaleckého posudku bude souhlasit protistrana. Namítáno bylo, že souhlas protistrany nelze, celkem logicky, očekávat v případě vyznění navrhovaného znaleckého posudku v neprospěch této protistrany.

Závěr

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech schválila ve třetím čtení dne 6. 3. 2019. K původnímu návrhu ministerstva spravedlnosti předložili poslanci řadu pozměňovacích návrhů, včetně tzv. komplexního pozměňovacího návrhu poslankyně prof. Válkové, na kterém se podílelo i samo ministerstvo spravedlnosti. Vzhledem k množství přijatých pozměňovacích návrhů probíhá v současné době zpracování přijatého znění do tzv. konsolidované verze. Následně bude návrh zákona projednávat Senát Parlamentu ČR. Pokud bude podepsán i prezidentem republiky, měl by nabýt účinnosti dne 1. 1. 2021, aby byl dán dostatečný časový prostor pro přípravu nejen regulátorovi, ale i samotným znalcům, soudům a ostatním orgánům veřejné správy.

---

¹³ Pokud jde o obavu ze shromažďování těchto údajů v případě ostatních odměn, dovoluji si plně odkázat na povinnost mlčenlivosti stanovenou v § 77 odst. 1 písm. h) zák. č. 234/2014 Sb., o stání službě ve znění pozdějších předpisů, jejíž porušení zakládá u státního zaměstnance odpovědnost za kárné provinění.

Literatura:

- [1] Zák. č. 37/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
- [2] Vyhl. č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících
- [3] Zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- [4] Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení (trestní řád)
- [5] Zák. č. 500/2004 Sb., správní řád
- [6] Zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- [7] Zák. č. 280/2009 Sb., daňový řád
- [8] Zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- [9] Sněmovní tisk č. 72/0 Vládní návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=0>
- [10] Sněmovní tisk č. 73/0 Vládní návrh o soudních tlumočnících a soudních překladatelích <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=73>
- [11] Sněmovní tisk č. 74/0 VI. n. z. o změně zák. v souv. s přij. z. o znalcích a soud. tłum <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=74&CT1=0>
- [12] Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 3/02 ze dne 13. srpna 2002
- [13] Usnesení NSS 1 As 9/2008–133
- [14] Buss T.: K vybraným otázkám novelizace regulace činnosti znalců, *OCEŇOVÁNÍ* 3/2018, str. 3 – 14
- [15] Kněžínek J.: Zpravodajství z 28. Shromáždění delegátů Soudcovské unie České republiky v Táboře, Soudce č. 11/2018, str. 15.

Přehled hlavních změn navrženého zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Viktor Hodek

ABSTRAKT

Tento příspěvek se věnuje návrhu zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Seznamuje čtenáře s nejdůležitějšími navrhovanými změnami, snaží se předpovědět konečné znění zákona s přihlédnutím k podaným pozměňovacím návrhům. Současně reaguje na některé výtky dříve publikované k návrhu zákona.

Klíčová slova: Znalec, nárok na jmenování, odměna, standardy, pojištění znalců, centralizace dohledu.

Overview of the main changes to the proposed Act on Experts, Expert Offices and Expert Institutes

ABSTRACT

This paper deals with the draft law on experts, expert offices and expert institutes. It introduces the reader to the most important proposed changes, tries to predict the final wording of the law, taking into account the proposed amendments. At the same time, he responds to some of the earlier criticisms of the bill.

Key words: Expert, entitlement to appointment, reward, standards, insurance of experts, centralization of supervision.

JEL classification: K2, K4